

גליון תר"ע
(שנה ט"ו)

יום כיפור
תשע"ח

מעדני אשר

י"ל ע"י מכון מעדני אשר

האם יש עבירות שאדם עושה מעצמו בלי עזת היצר הרע?

באחד מהוידוים בעל חטא אומרים על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע.

יש להקשות: וכי כל העבירות שאומרים הם לא מהיצר הרע, אי"כ מה זה הוידוי על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע, כך מקשה השלי"ה שער האותיות אות יו"ד יצר טוב, וכן באליה רבה סימן תר"ז.

איכא כמה תרוצים:

א. כל העבירות הם בשעת מעשה כשבו עבירה לידם, אבל זה מיירי בתכונה רעה שחושב מחשבת און בדבר שאין ביכולתו לבוא לידו

עבירה זו, רק חושב אילו היה כך הייתי עושה כך, כך תירץ השלי"ה הנ"ל.

ב. פירוש שלא יביא את עצמו לידו יצר הרע, וזהו על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע, שהבאנו על עצמנו לגירוי יצר הרע, וכענין זה רומז בפסוק קהלת ה' ה' 'אל תתן את פיך לחטיא את בשרך', ופירש האלהי רבי משה קורדוורא תומר דבורה פ"ח אפילו דבור מותר, שיגרום לבוא ממנו גירוי היצר הרע אסור, דאילו דבור אסור, מה זה 'לחטיא', הלא זה בעצמו הוא החטא, אלא רצה לומר, דבור המביא לידו חטא, כך תירץ השלי"ה, עיי"ש עוד תרוצים, וכן כתב בדרשות מהר"י מליסא ליקוט ביאורי תפילה מסיודר דרך החיים, וכן הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בספרו חכמת שלמה פרשת נח.

ג. על דרך דתתן ברכות נ"ד א' בכל לבבך דברים ו' ה' בשני יצריך, שיעבוד את השם יתברך ביצר טוב וביצר הרע ומה ענין האהבה עם יצר הרע, על זה יש הרבה פירושים וכתבו השלי"ה לעיל עשרה מאמרות אות קי"ז קי"ב ולכל הפירושים ניחא, שמתודה עליהם שחטאנו, שלא אהבנו את ה' גם ביצר הרע, כך תירץ בשלי"ה הנ"ל.

ובאליה רבה סימן תר"ז גם תירץ כן זצ"ל נ"ל כדאיתא במשנה סוף ברכות נד ע"א בכל לבבך בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע, ופירש נחלת יעקב פ' ואתחנן ד"ה בכל לבבך ביצר הרע היינו גדולה עבירה לשמה הוריות י' ע"ב.

ד. ע"פ מה דאיתא בזוה"ק פרשת תצוה שלעתיד ישראל היצה"ר בקדושתו ויהיה מלאך קדוש כדאיתא שם שהוא נמשל לזונה ששלחה המלך לפתות את בנו לראות אם בנו עומד בצדקו, ותוכן הדברים שהיצה"ר הגם שמסית האדם לעבור עבירה, אעפ"כ רצונו שלא יצייתו אותו, כי הוא באמת מלאך קדוש ויודע שאין רצון היוצר שיעבור האדם עבירה, רק שהוא מנסהו על ידו, ר"ל שעליו צוה להיות מסית, בכדי לידע אם שלמים אנתנו אליו, כמשל המלך ששלח הזונה לבנו, והיצה"ר רק שליחותי דקב"ה קעביד, ועכ"ז הבחירה ניתן לבני אדם לבל יצייתו את היצה"ר, וגם היצה"ר בעצמו רוצה שלא יצייתו אותו כדי שיהי לאדם שכר טוב בעה"ב, שיהי האדם עובד ה' וישמור מצותיו, והוא עושה אעפ"י שאין מצייתין אותו עכ"ז הוא עושה שליחותו, ועוד הוא נהנה ממה שהקב"ה כביכול מתקדש על ידו והשתא א"ש שאנו מתודין ע"ח שחטאנו לפניך ביצר הרע, פי' כשאנו עוברין איזה עבירה ח"ו אזי אנו חוטאין נגד היצה"ר ג"כ שהוא מלאך קדוש, ורצונו ג"כ שלא נציית אותו רק שהוא מוכרח להסית דשליחותא דרחמנא קעביד, נמצא כשאנו חוטאין חלילה אז חוטאין אנתנו אף נגד היצר הרע ג"כ וזהו שאנו מתודין ע"ח שחטאנו לפניך ביצר הרע שיש לנו עבירה אף ביצר הרע שאין אנו עושין רצונו, כך תירץ ביושר דברי אמת בלקוטים.

מדוע ביום כיפור כשמתוודים על כל החטאים

אין מתוודין על חטא של ביטול תורה?

יש להקשות: מדוע בנוסח על חטא שמתוודים על כל מיני עבירות, מדוע אין מתוודים על עוון ביטול תורה שזה שכיח אצל כל אחד הרבה יותר משאר מיני דברים שמתוודים, כך מקשה השפת אמת בלקוטים.

איכא כמה תרוצים:

א. כי על חטא שחטאנו בבלי דעת הוא חטא ביטול תורה כי עיקר התורה לידע איך לעבוד את ה' כמו שכתוב דע את אלקי אביך ועבדהו, כך תירץ בשפת אמת בלקוטים על שבת תשובה שנת תרכ"ט.

ב. נכלל בכלל פריקת עול, דהכוונה עול התורה, כך תירץ בשפת אמת בלקוטים על שבת תשובה שנת תרכ"ט.

ג. נראה ליישב בדרך צחות דהתשובה על כל חטא מכפרת ומסלקת העון כאילו לא עשאה, אבל בתורה שמלבד מצות לימוד התורה ישנה המצוה של רכישת ידיעת התורה ואם בטל מן התורה הרי חסרה לו גם הידיעה, כך תירץ הגאון רבי"ש שניארסון זצ"ל בספרו ברכת שמעון על ערב יוהכ"פ ע"מ נ"ח.

מה הענין לאכול דגים ערב יום כיפור?

הנה בטור אור"ח סימן תר"ד, עיין תוס' ע"ז ה' ע"מ ב', כתובות ה' ע"מ א' כתב שיש ענין לאכול דגים בערב יום כיפור, עיין בשו"ת שיה יצחק סימן רצ"ד שהקשה קצ"ע, מאחר דהו נהיגי לאכול בערב יום כיפור דגים, כמעשה דב"ר שבטור אור"ח סימן תר"ד למה לא הזכירה המשנה נדרים פ"ח קונם דגים שאיני טועם, אינו אסור אלא עד ערב יו"כ"פ, שהרי הוה רגילי לאכול דגים, כמו במשנה ו' שם לענין בשר עד היום, עיי"ש.

מעדני אשר: נראה לומר טעם, ע"פ מה דאיתא במשנה יומא פ"ה ע"מ ב' עבירות שבין אדם למקום, יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו, אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו, ולהרבה פוסקים אפילו עבירות שבין אדם למקום לא מתכפר אם אינו מרצה את חבירו, מזה רואים דבר נורא אדם יכול לשבת בבית הכנסת בכל יום הכפורים ולהתפלל אם לא ביקש מחילה מחבירו אין יום הכפורים מכפר, ורואים כמה שהיצר הרע מתנפל על זה, שרואים שיותר קל לאדם לקיים את החמשה עינוים מאשר לקיים את העינוי לבקש סליחה מהשונא האמיתי שפגעת בו ולא חכמה לבקש מחילה מהחבירים שלא פגעת בהם מעולם, הרי לפי מה שכתבנו הרי כל החיים שלך ושל משפחתך בסכנה הרי אבא מוכן להפוך את העולם להציל אותו ואת משפחתו, פתאום בשביל קצת כבוד אינו מסוגל לשבור את כבודו וללכת לבקש מחילה אפילו שיוודע שחיייו תלויים בסכנה, ואפשר דלכן נהגו לאכול דגים בערב יום כיפור ע"פ מה דאמרין בגמ' עבודה זרה ד' עמוד א' על הפסוק אדם כדגי הים דלכן נמשלו אדם לדגים, מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו, אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות, כל הגדול מחבירו בולע את חבירו ע"כ, כדי להזכיר אותנו שכל השנה היינו כמו דגים ורצינו רק לבלוע אחד את השני, וכדי להזכיר לנו לפייס אחד את השני, מתוך דרשה שבת שובה האי שתא ביהמ"ד ברגסאז בית שמש.

ברכת גמר חתימה טובה

לגדולי ישראל המכונים את דרכי המערכת
לרבני המערכת המזכים את הרבים
לעורך המדור משיב כהלכה המזכה את הרבים
לתורמים הנכבדים המזכים את הרבים
למפיצים ברחבי תבל המזכים את הרבים
לבעלי דפוס הדר המזכה את הרבים
למזכיר המערכת המזכה את הרבים ולעורך את קול המעדנים
ולכל רבבות הקוראים בכל רחבי תבל

תגובות אפשר לשלוח עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שורץ שליט"א

רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש

לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com פקס: 077-4448278

מה הענין להוציא ספרי תורה בליל יום הכפורים?

בליל יום כפורים מיד בכניסת היום נוהגים להוציא ספרי תורה.

יש להקשות: מה קשור ספר תורה ליום הכפורים שמיד בכניסת היום מוציאים את הספרי תורה.

נראה לתרץ בכמה אופנים:

א. ע"פ מה דאיתא בגמ' פסחים ק"יב ע"א כשהיה רבי עקיבא בבית האסורים בא לבקרו רבי שמעון בר יוחאי ואמר לו רבי למדני תורה, אמר איני מלמדך, אמר לו אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות, והקשו האחרונים שם איך יכול להיות שהתנא האלוקי רבי שמעון ידבר כך לרבו ומאיים עליו שאם לא ילמדני תורה ימסור אותו למלכות, שמעתי תירוץ נפלא בשם מרן הדברי יציב ז"ע דחס ושלום לחשוב לרגע שרבי שמעון היה כוונתו לאיים על רבו, אלא דהתנא האלוקי רבי שמעון התחנן על נפשו, דע לך רבי שאדם בלא תורה מסוגל להגיע למדריגה הכי פחותה עד כדי להיות רוצח ומסור, לכן התחנן על נפשו רבי תרחם עלי למדני תורה, ואם לאו שלא יהא לי תורה אחיה ח"ו מסור, א"כ חייב אתה ללמדני תורה, ולא שמאיים עליו, אלא שביקש שירחם עליו.

וכן איתא בגמ' סוכה נ"ב וכן בקידושין ל' עמוד ב' בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, ובמסילת ישרים פרק ה' כתב דבר נפלא על דברי גמ' הנ"ל בדרך משל באדם שילך לרופא ויתן לו תרופה למחלתו, אם יקח תרופה אחרת ממה שציווה לו הרופא לא יתרפא לעולם ממחלתו, הנמשל הקב"ה נתן לנו תרופה ליצר הרע התורה, ומי שיקח תרופות אחרות נגד היצר הרע לא יתרפא לעולם, חזינן דלהינצל מהיצר הרע יש עצה אחת רק תורה, ע"כ, לכן בליל יום כפורים כשבאים להתוודות על העבירות צריך דבר ראשון להתוודות על שלא למדנו דהתורה הקדושה היא השמירה שלא נגיע לחטא, ומקבלים אנו דבר ראשון לימוד התורה, שזה ישמור לנו על חטאים, מעדני אשר.

ב. ע"פ מה דאיתא בגמ' ירושלמי חגיגה פרק א' הלכה ז' ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, ולא ויתר על עון בטול תורה, וילפינן מהא דכתוב ירמיהו ט' י"ב על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורתיה אשר נתתי לפניהם וגו', ובביאור הלכה אור"ח סימן קנ"ה כתב בשם השל"ה כמה אנשים מרפים ידיהם מן התורה לגמרי ואינם חוששים לקבוע אפילו זמן מועט ביום לתורה, והסיבה הוא מפני שאינם יודעים גודל החיוב שיש בזה, וכבר אמרו חז"ל ויתר הקב"ה על עון ע"ז וג"ע ושי"ד ולא ויתר על עון ביטול תורה, לכן חייבים אנו לקבל דבר ראשון קבלת התורה, מעדני אשר.

ג. ע"פ מה שכתבו בספרים הקדושים דמקדושת ספר תורה אפשר ללמוד, כמה שאדם יכול להשתנות מקצה לקצה, שהרי ספר תורה נכתב על עור בהמה שזה דבר מבוזה מאוד, ואם מקדשים את זה בפה זה נהיה דבר הכי קדוש, לכן מוציאים את זה בליל יום כפור ללמד ליהודי אפילו שהיה כל השנה כבהמה שחטא ועשה עבירות תדע לך שאם תקדש עצמך ותרצה ללכת מעלה מעלה אתה יכול להתקדש ולעלות מעלה, מעדני אשר, מתוך דרשה בליל כל נדרי ביהמ"ד בעלזא בית שמש.

איך כתוב בתורה שתשובה היא דבר קל הרי צריך לעשות תשובה

באופן שיעיד עליו יודע תעלומות שאינו יחזור לעבירה זו לעולם?

הנה הרמב"ם הלכות תשובה פרק ב' כתב ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, **ועיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם** שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', וצריך להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו.

והחיד"א בספרו נחל קדומים פרשת נצבים הביא ליסוד הזה רמז נפלא מהפסוק פרשת נצבים ושבת **"עד ה' אלהיך"** מלשון עדות שהקב"ה יעיד עליו שלא יחזור לזה.

והנה החדושי הרי"ם ז"ל כתב סברא לדברי הרמב"ם דכיון דתשובה מהני מכח שינוי מעשה, ובהלכות שינוי איפסיק דבעי שינוי שאינו חוזר לברייתו, ולכן שפיר פסק הרמב"ם דרק באופן שלא ישוב לכסלה לעולם הוי תשובה.

יש להקשות: על הרמב"ם מהא דכתיב בפרשת נצבים ל' י"א כי המצוה הזאת וגו' לא נפלאה היא ממך וגו' ולא רחוקה היא כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו, דיש להקשות לשיטת הרמב"ם דתשובה בעינן עד שיעיד עליו יודע תעלומות זה דבר קשה שבמקדש זה לא כזה דבר קל להגיע לכוזה מדריגה, מעדני אשר.

מעדני אשר: נראה לתרץ, ע"פ מה שהקשה שם בלחם משנה על הרמב"ם איך הקדוש ברוך הוא יעיד עליו כך וכי לא נשארה הבחירה בידו והרי אמרו הן בקדושי לא יאמין, ומתוך דפירושו כך שבשעה שהוא עושה תשובה צריך שיקבל עליו לעד להשי"ת שלא ישוב לזה החטא לעולם והוא על דרך ואעידה לי את השמים ואת הארץ שמקבל עליו לעדים לשמים ולארץ, לפי הנ"ל אתי שפיר דזה אינו דבר קשה דכשאדם עושה תשובה צריך לעשותו מכל הלב ובשעת מעשה גומר בדעתו לעזוב את החטא לגמרי ומעיד עליו שמים וארץ דכוונתו לעזוב את החטא.

מעדני אשר: ותירוץ זה מדויק בלשון הרמב"ם שלא כתב עד שיעיד עליו יודע עתידות, אלא יודע תעלומות דהכוונה שיוודע שהוא באמת מתכוין לעשות תשובה בלב שלם, מתוך דרשה בית המדרש צאנו בית שמש הכנה ליום הדין האי שתא.

איזה טענה טען החפץ חיים בליל יום כיפורים

לכפר העוונות של עם ישראל?

כתוב בפרשת אחרי פרק ט"ז כ"ב וְנִשָּׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֲרֶץ גְּזֵרָה וְשָׁלַח אֶת הַשְּׁעִיר בַּמִּדְבָּר.

הנה בספר חפץ חיים על התורה בפרשת אחרי מובא שפעם ביום הכפורים, נשא עיניו למרום הכהן הגדול החפץ חיים זצ"ל ואמר רבונו של עולם בזמן שבת המקדש היו עוונותיהם של ישראל מתכפרים על ידי השעיר המשתלח אל ארץ גזירה, וישראל נחתמים לחיים טובים, עתה בעווננו, חרב הבית ואין לנו כפרת השעיר, אבל ארץ גזירה יש לנו בהידור רב, ארץ שהוא מלאה גזירות נגדנו, וכל יום קללתו מרובה מחבירו וגזירות חדשות נכתבות ונחתמות, אם איננו יכולים להתכפר בשעיר נתכפר בארץ הגזירה.

"קול המעדנים"

אפשר לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה והגדה ומוסר שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחז"ל מספר טלפון **0799-360912** וכן קול הלשון ישיר **073-2951280** וכן קול הדף **02640000-199-8** מדור ווארט על הפרשה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הגאון **מרדכי יוסף קליין** שליט"א
ר"מ במכינה לשיבה בעלזא בית שמש
לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב **אריה לייב סלמון** שליט"א בית שמש
לרגל שמחת היכנס בנו כמר **מרדכי זאב** נ"יו לעול התורה והמצוות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
לעילוי נשמת
הגה"צ רבי **אשר בן אריה מרדכי פריינד** זצ"ל
נלב"ע יום כפורים תשס"ד ת.נ.צ.ב.ה.